

Szerkesztői Iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adtnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt.
félévre . . . 2 frt.
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

A harc után.

A Bethlen-Collegium egysége és épsége, s vele együtt az erdélyi ref. egyházkerület egyetemét alkotó egyházközségek és iskolák autonóm jogai s főleg a tulajdonjog érdekében a hatalom tulkapásai ellen vívott harcok immár lezajlottak. A napi lapok bőséges tudósítást hoztak. E lap olvasó közönségét azonban a Bethlen-Collegium ellen intézett támadás, valamint a támadók ellen kifejtett védelem különös mértékben érdekli. Helyén levő dolognak sőt kötelességünknek tartjuk tehát visszatekinteni a küzdelemre és számba venni, minő kilátásokkal szállottak a küzdő felek táborba, kiknek vezérlete alatt és minő eredménnyel harcoltak.

Már azon körülmény, hogy az Enyed ellen működő huszonegyes bizottság tagjai között csupán két egyén akadt, dr. Kovács Ödön és gr. Bethlen Pál, kik a Bethlen-Collegium megcsönkítésére irányuló javaslattal szemben eltérő véleményüknek adtak kifejezést, valamint a legutóbbi években szerzett leverő tapasztalatok mintegy figyelmeztetésül szolgálták, hogy a Bethlen-főiskola érdekében táplált reményeinket a legszűkebb korlátok közé szorítsuk. Ha tehát az igaztalanul és botorul, de a hatalom egész erejével megtámadott főiskola érdekében mégis láncsát törtünk, bátran és lelkesedéssel: e bátorságot és e lelkesedést nem a kivivandó győzelem reményéből merítettük, hanem az alkut nem ismerő azon kötelesség élnék tudatából, melyet a Bethlen-főiskola az élbe tűzött nagy feladatnak kétszáz éven át mind végig elismerésre és az utódok hálájára méltó betöltése, valamint jövődó kulturális, vallási és nemzeti missiója által reánk rótt és kitéphetetlenül szívünkbe vésett.

Erdetelenségünk tudatában, remegve, hogy a Bethlen-főiskolát, Erdélymagyarságának e fejedelmi oszlopát, sőt az egész haza e régi büszkeségét elboritandja nem sokára a romboló ár, és félve, hogy a mit két évszáz áldozatkészsége és újra meg újra felhevülő lelkesedése ápol és emelt, azt nem sokára koezkára dobja a hatalmi tulkapás és a felkavart szenvedély, — sovárgó tekintettel, aggódó félelemmel néztünk szét és vágyódva kérdeztük: vajjon jön-e és honnan a szabadsítás?!

A mig a hatalom elbizakodott emberei már előre kejelegtek a kivivandó győzelem, a „megérett gabona learatásának“ örömen, addig mi komolyan aggódtunk, hogy csakugyan aratni fognak, a kik nem vetettek, vagy csak félve reméltünk, hogy a megtámadott jog segélykiáltása harcra kelti az erdélyi reformatusok egyházkerületének önzetlenül egyházas férfait.

Az ellenség már ajtónk előtt állott és követelte a föltétlen meghódolást. A veszély, mint villámot rejtő sötét felhő, már fejünk fölött lebegett, midőn gr. **Kun Kocsárd** ajkairól, miként egy szent ige, hangzott végig egész Erdélyen a fölrázó szó: **n e m l e h e t.** Nekünk, a kik legközvetlenebbül éreztük a fenyegető vész nagyságát, mint megváltás hatottak lelkünkbe a szavak. Erőt és bizalmat merítettünk a két szóból.

E két szónak: **n e m l e h e t,** hatása csakugyan meglátszott mindenfelé. Az erdélyi reformatusok egyházkerületének az elmúlt napokban tartott közgyűlése erről tett soha el nem feledhető fényes tanubizonyosságot. A hatást még növelte a

hir, hogy **Kovács Sándor** hasonló értelembe nyilatkozott. És a midőn a kerület gyűlésének tagjai összeültek határozni az egész nemzeti életet közvetlenül érdeklő nagy fontosságú ügyben: egymást követve láttuk „Enyed érdekében“ s ezzel együtt Erdély déli magyarságának érdekében harcra kelni az erdélyi reformatusok egyházkerületének legkiválóbb férfait:

Kun Kocsárd ot, ki fél millió értékű vagyonát tette a nemzet oltárára,

gr. **Bethlen Gábor** ot, az erdélyi kulturyegylet éltető szellemét, a magyar nemzeti eszme legkiválóbb erdélyi harcuzosát,

és az egész Bethlen-családot, gr. **Bethlen Pált** és **Bálint** ot (a Bethlen Géza kivételével)

gr. **Kun Gézát**, az europai hírv tudóst,

gr. **Bánffy Miklós** kir. főpohárnokmestert és báró **Bánffy Jenőt**, **Zeyk Józsefet**, **Zeyk Dánielt**, **Kálmánt** és **Károly** at a derék apa méltó fiait, —

a **b. Györffyket**, az öreg gr. **Csákit** és **Baresait**, sőt a **Kemények** közül is;

Ott láttuk **Hunyad** és **Fogarás** megyék főispánjait, **Pogány Györgyöt** és **Horváth Mihályt**, és az erdélyi részek tanfelügyelő férfait: **id. Gáspár Jánost**, **Koos Fereczet**, **Réti Lajost** és **Deák Lajost**; **Pogány Károly** orsz. gyűl. képviselőt.

Ott láttuk a békeszerető, de az igazságért mindig harcolni kész **Kovács Sándort**, ki életének véres-verejtékkel szerzett összes vagyonát (46 ezer forint) tette le az erdélyi reformatusok igazgató tanácsa kezébe egy nagy czél érdekében; ott láttuk a kolozsvári gymnasium tanárait egyetlen kivételével; esperesek és egyházi jegyzők közül is igen sokat, észben és jellembe oszlopait az ev. ref. egyháznak.

Es — a kit a legelső sorában kell vala emlitenünk — ott láttuk **Barta Miklóst** Erdély aranytollu publicistáját, ki legyőzhetetlenül erős logikájával, a kérdés minden oldalát megvilágító elméjével, az egyházi jog terén széles ismeretével és kiméletlenül bonczoló kritikájával támadta **Szász Bélát**, az Enyed ellen vadul és átkalodottan küzdő tábor e bős. Akhillesét és ütött rajta olyan sebeket, melyek a harc tovább folytatására merőben képtelenné tevék.

A döntő csata előestéjén (vasárnap) már mind együtt valának **Kolozsvárt**, tanácsot ülni, e kiváló férfiak. A kik őket együtt látták, tudhatták előre, hogy a harc, a melyet megvívni fognak, egészen méltó lesz ahhoz a nagy és szent ügghöz, melynek érdekében zászlót bontottak.

Az előjelek, melyek közt „Enyed érdekében“ harcra szálltak, szintén kedvezők voltak. Gróf **Bethlen Gábor** ot és gróf **Kun Gézát** — bár nem kereste egyik is, — nagy lelkesedéssel, az egyházkerület főgondnokaivá választották. Oly győzelem, a melyre Enyed hívei mindvégig büszkék lehetnek, mert e férfiak megválasztása az erdélyi egyházkerületnek semmihez sem hasonlítható nagy nyereséget jelent, és az egészséges tovább fejlődés biztos zálogául szolgál.

Megválasztásuk az Enyedért aggódók lelkében is a legbiztatóbb reményeket keltette. Nem ok nélkül. Nem tulozunk, ha azt mondjuk, hogy

a ma élők közül az erdélyi reformatusok tanácskozó termeiben soha senki sem látott nemesebben vívott harcot, mint a minőt **Bethlen Gábor** és elvtársai **Kolozsvárt** e hó 7-ik és 8-ik napjain megküzdöttek. A jogtiszelet és a protestans szellem szabadságszeretete nyilatkozott bennök elementaris erővel, méltósággalteljesen. Az eddig számban nagyobb ellenfél kezéből gyors egymásutánban csavarták ki a fegyvert. Részkörlök csak **Bod Károly** udvarhelyi tanár, **Kolozsvári Sándor**, **Szász Béla** és **Hegedüs István** egyetemi tanárok mertek láncsát törni, de **Bod Károly** kudarcza bevallani kényszeríté őket is, hogy sokkal kurtább a „lajtorjájuk“ semhogy vele az enyedi „magastornyba“ fölmászni lehetne. **Szász Béla** pedig egész a küzdelem végeig kerülte a mérközést, mert érezte szemmel láthatólag az igazságnak végtelenül nagy hódító erejét az ő feneketlenül üres sophismáival szemben.

És a püspök, a ki eddig azt hinni látszék, hogy az erő ad jogot, most kénytelen volt az ellenkezőről győződni meg, midőn látni vala kénytelen, hogy a jog miként növeli az erőt. Midőn a főpásztor pártja mély hallgatásából észreveite, hogy már-már futni készül megvert serege, oda dobta magát az öldözk elő és kereste a martyr-halált. **De Bartha Miklós** még a küzdelem hevében és kimélettel szólt neki: személyedben tiszteljük a püspököt; nem bántunk tégedet. Mi csak az igazságért harcolunk. Ne bántatok a Bethlen-Collegiumot. Ha új alkotásokkal akarod nagygyá tenni neved, ne döntsétek romba a meglevőt, hanem magatok hozzatok rá áldozatot. Ily föltétel mellett letesszük a fegyvert. Ám legyen! szavazatok!

És úgy történt. Szavaztak. A huszonegyes bizottság híves javaslata, melyet öten, mondd: öten pártoltak, eldobatott s miután szomoruan tapasztalták, hogy az enyedi collegium előjárósága és Erdély legkiválóbb ref. főurái, tanárai és esperesei állanak őrt, megvédeni a Bethlen-fundációt s nem engedni át évi jövedelméből egyetlen krajczárt is, — a régi huszonegyes bizottságnak azon nagy megbízatás jutott osztályrészül, hogy a kolozsvári theologia-akademia költségei fedezésére keressen jobb forrásokat, s midőn a forrásokat megtalálta, jelentse be a nagy örömet.

A kolozsvári theologia-akademia barátai most immár ilyen formán gondolkoznak: ha **Kun Kocsárd** és **Mikó** tudott egy collegiumot újja teremteni, ha **Kovács Sándor** életének összes fáradsága keresményét hozta áldozatul, ha **Enyed** harmincz ezer forint tőke-alapítványt kínál, — mind ez azt mutatja, hogy nem halt ki a protestans élőhit, ehez a forráshoz forduljon hát a huszonegyes bizottság a szent ügy érdekében. Nekünk is úgy tetszik, hogy jó helyt kereskednek. Ha valóban oly nagy szüksége van **Szász Béla**, **Hegedüs István** és **Kolozsvári Sándor** egyetemi tanároknak egy kolozsvári theologia-akademiára: azt csakugyan fel fogja állítani nekik a prot. buzgóság, mely már is nagy hullámokat vetett, midőn

B. Bánffy Dezső	400,
G. Bethlen Géza	100,
Váró Ferencz	100.
Lészai Ferencz	300,

ában, s így konzerválva minden részébe. Az egghosszabb uton sem pl a magház, szintén enek belők, tehát a esz kárba. Az amerikai olországban, Belgium-gászen kizsoritották a lványokat Feldarabolt hat 1887-ben 18.000 ba, a hol mivel a bleső bort készítenek aszalványt szállítottak iak meg tudnak tenni, abb jövedelmi forrásra.

ása. Az éretlen, külön fel lehet használni almát jól megmosunk és rohadó részeket mert épen a haja leg-A tiszta almát mintegy —4 napig állni hagyta vászon ruhába öntaszjuk, a nedvet ele-ja később kezünkkel assan sűrűvé főzzük, Cukrot tetszés szer-ösleges, mert csak a ter almából egy liter áztartásban különféle-

nek befásítása már y e tekintetben nagyon kal bebizonyítva, hogy asznos munka. Nálunk viselőházban is volt zai vasutak töltései és kopárak, a melyeknek a vasuti töltések és pomologus egy kis etet Erchinger János a magyar viszonyokra erzőnel Újpesten lehet ra is van.

át ríjat a körtét meg-részet az üstbe lesz re 2—3 liter vizet kell i a főzést midőn az e főzés következtében est annyit lehet lassan-éves híján megteljek és leveiségétől függ-adjuk a főzést s 10 óráig annyira befő az tölteni. Mielőtt faze kivenni belőle s ha akhatjuk s karácsonyig dőn a gazdasszonynak t, a mire minden sütő-yesítő főkia is alkal- zük a lekvárt s tányé-ük, hol száradás alati nyira ki nem szákadu. megszáradás véget

óság:
TÜRÖK BERTALAN.

L. JÁNOS.

LAPOK

képes hetilap.
első közöns ghez!
még már az ország
magyar közönség

az által ért el, hogy
gy van szerkesztve,
stran a kezébe lehet
és nagyanyák is
sznos olvasmányokat
apja” ezimű mellék-
szellemi titkára; a
konyha, házi orvos,
egbesülhetetlen köz-
épes Családi Lapok”
ek köszönik létüket.
hető legjobbat igyek-
egfelel, azt legjobban
sa, mint hazánk-
vált képes elérni.
ve köthető r-gény-
ent, 3-4 legjobb
pez.

ádi Lapok”, Höl-
egény” melléklettel
frt, negyedévre 1
melyik napjától)
kiadóhivatala, Buda-

eti lapból mutat-
tve küld a kiadó-
— legezészerűben

ndig szolgálhatunk.
li Lapok”
adóhivatala
ona-uteza 20 sz.

Gyarmathi Zsigmond 50,
Gyárfás Domokos 10,
és Dull László 50,

összesen egyezer és tíz forintokat bocsátottak a leendő kolozsvári theol. akademiája rendelkezésére. Igaz ugyan, hogy ennek a magas rangú leendő intézménynek fél millió tőkére lenne szüksége, de a buzgóság, mely az ezer és még tíz forintot megteremtette, vajjon folyton fokozódó lelkesedéssel egy évszázad leforgása alatt a fél millió tőkét is meg nem teremtheti-e? Kicsoda lenne vakmerő, kételkednie-e felett?

Addig is az enyedi theologia-akadémia folytassa eddigi munkálkodását tovább; a leendő papokat lássa el tudással, hittel, a jog és igazság lángoló szeretetével, a kötelesség alkut nem ismerő tudásával, munkakedvvel, ügybuzgósággal. A többi aztán bizza a kolozsvári leendő akademiára.

Azok pedig, kik a Bethlen-Collegium küszöbéhez állottak, visszaverni a „bárhonnan jövők” támadást: maradjanak mindvégig együtt őrt állva, és ha kell, harcra szállva. Ők nem csupán az enyedi Bethlen-Collegium ellen intézett támadást voltak elhíva visszaverni; ők — immár számban értelmi és erkölcsi súlyban egyaránt megizmosodva — ama nélkülözhetetlen faktor, mely nélkül az erdélyi egyházkerületben lehetetlen az egészséges tovább-fejlődés. — Ha úgy tetszik, nevezzük konservatívnak az irányt, melyben haladnak; ezen irányra, elkerülhetetlen szüksége van az anyaszentegyháznak. —

Zeyk Dániel beszéde az ev. ref. egyházkerületi közgyűlésen szept. 7-én.

A kérdés, mely jelenleg elbírálás tárgyát képezi, annyira fontos, úgy mond, hogy nem tudna megalkudni lelkiismeretével, hogy ha csak egyszerűen szavazatának beadásával venne részt. Indokolni akarja. A dr. Kolozsvári beszédjének első tételével egyet ért: hogy a kérdés az erd. kálvinizmus kérdése. De a kérdés ép annyira lehetne enyedi, mint kolozsvári kérdés. De a dr. Kolozsvári konkluziójával egyet nem ért, mely oda megy ki, hogy a kálvinista alapítványok részben helyhez kötöttek, részben czélhoz kötöttek.

Ő nem tudja megtenni ezen distinkciót, mert nem ismer olyan alapítványt, melyben a cél a fő dolog és nem az alapítvány önmaga. Lehet, hogy egyik másik alapító levélben tüzetesebben van megjelölve a hely, kivált a régi alapító levelekbe ilyféle pleonasztikus kitételek mentek be: „az erd. kálvinizmus felvirágzására, az erd. ev. ref. egyh. dicsőségére alapítottak”. De ez nem azt teszi, hogy tehát a hely kérdése háttérbe vonuljon a dotáció mellett. Így a K. végzavával egyet nem értek.

Felvetette a kérdést K., hogy vajjon eljött-e az idő arra, hogy a theol. semminarium Enyedről elhozzassék és kijelentette, hogy eljött. Szólt ez nagyon

meglepte. Miért érkezett volna ez az idő épen most? Csak akkor fogadhatná ezt el, ha az eddig Enyeden folytatott papképzés teljesen czélvesztett és a kikerült papok teljesen hasznavehetetlenek lennének.

Nem tagadja, hogy azon sok tiszteletes pap között, kiket ismer, talált olyant is, ki állásának nem felel meg. De ez ilyen nagy testületnél el nem kerülhető. De nem találkozott olyannal, kinek hibája az lett volna, hogy papi képzettsége nem elegendő, nem találkozott egygyel sem, ki ne lett volna magyar érzelmű.

Ezen két szempontot adja meg az iskola. Az egyéni hibák ezután épp úgy fognak érvényesülni a kolozsvári nevelésben vagy tán még inkább, mint a nagyegyediben.

Dr. Kolozsvári azt mondta: „az egész dominál a rész felett” ezt ő megengedi, azonban az nem terjedhet odáig, hogy az egész absorbeálja a résznek jogait. (Élénk taps és hosszantartó éljenzés. Halljuk!)

Nézete szerint a kálvinizmus erdélyi egyetemének joga van számon kérni minden egyes résztől a maga sáfárkodását a rájuk bízott eszközökkel, de nincsen joga odáig menni, hogy a sáfárkodás eszközeit tőlük elvegye. (Igaz! Eljenzés.) Nem kíván ehbe részletesen belebocsátkozni, mert hiszi, hogy lesznek mások, kika jogi oldal megvilágítására hivatottabbak, mint ő.

Előtte szóló Bod K. beszédének folyamán foglalkozott Enyeddél és ünnepelesen kijelentette, hogy Enyednek magyarsági missiója van. Ez általános helyesléssel találkozott és ebben neki feltétlenül igaza volt. Enyed az egész ország előtt megmutatta pusztulásával, szevedésével, aktív cselekedeteivel, hogy neki azon a helyen missiója van és ezen missiója a magyar nemzet missiójával összekapcsolódik. Es vajjon méltányos, vajjon okos eljárás-e, hogy egy cultur pontot meggyöngyítsünk? Vajjon helyes, vajjon jogos-e az enyedi intelligenciát meggyöngyíteni 4 professor és 71 hallgatóval? Kolozsvárra hozva ez elvész, mint csepp a tengerben, míg Enyednek feltétlen szüksége van rájuk, mert csak úgy teljesítheti missióját.

Ő a legnagyobb nyugalommal egyeznek bele az áthelyezésbe, ha jogi oldalát tisztázzák és meggyöngyítik őt, hogy a magyarságnak minő előhaladására lenne a 71 fiatal ember Kolozsvárt?

Dr. Kolozsvári a délelőt folyamán arra is kiterjedt, hogy at kell hozni Enyedről a theológiát, mert a nevelési momentumok itt inkább érvényesülnek. Erre nézve azt hiszem, hogy a theologia oly tudomány, melyet ép úgy lehet tanítani Enyeden, mint Kolozsvárt vagy más helyen is. Nagyon jól tudom, hogy azon theologusok közt kiket Kolozsvárt nevelnének lenne egy-kettő, kik a tudományos egyetem szomszédságában magasabb kiképzésre tennének szert, de nagyon kétlem hogy az ily fiatalok 300 frtos papi állást elvállalnának-e. Megvagyok győződve, hogyha a theologia Kolozsvárra hozatnék 10—12 év alatt ismét acuttá válnék azon kérdés, hogy hol lehet jobban theologusokat nevelni, mert ez idő alatt kitűnnék az, hogy a fennálló anyagi eszközök nem elegendek arra, hogy velük Kolozsvárt kellő nívón álló theológiát fenntartsanak. Az a költségvetés, mely előnkbe van terjesztve legalább is optimisticus egy részben 6000 frt újabb állami segélyt remél, meglehet hogy kapunk de pozitívumnak előre felvenni nem tanácsos. Az enyedi iskola főlöslégből felvételik 8500 frt. Hiszen Enyednek nincsen is főlöslége! s ha jelenleg volna is, 12 év alatt megszűnnék, mert hiszen az intézményeket a kor kívánalmái szerint fejleszteni kell. Hazánk mai gazdasági viszonyai között egyházi

Tanuljatok fiuk szorgalmasan,
A G e n i u s z kisérjen szüntelen,
Hogy ne lehessen soha köztetek
Édes hazánkhöz egy is hűtelen!

Tanuljatok fiuk szorgalmasan,
Védjétek meg a „Bethlen-szellemet”,
E szellem küzd: „szabadság és jogért”,
„S e szellemet elnyomni nem lehet!”
Nagy-Enyed 1889. okt. 12-én.

K e r e k e s S á m u e l.

A kék ház.

— E. Aréne rajza. —
Fordította: SZŐCS GÉZA.

Sokszor beszélt el megboldogult nagybátyám e történetet.

— Tudod, hogy fiatalkoromban sokat utazgattam üzleti ügyekben s bejártam az egész országot. Egy ilyen utamban Dijon közelében rendkívül furcsa színű és alakú házacskát pillantottam meg.

Kék volt e ház, égszínké; különösen vált ki a többi épület közül.

Mintegy negyven évvel ezelőtt történt, hogy először láttam; a futó vonat pár percig tartózkodott az állomáson.

A kis kertben egy leányka, mintegy 10 éves, játszadozott bábuival. Szőke volt, kék szemével szemekkel — végtelen kedves kicsike.

Rendkívül roszkedvű voltam e reggelen, — talán e gyermek megpillantása okozta — milyen boldogok azok

adókat behozni is nagyon veszélyes kísérlet volna, mert ezáltal a kálvinista híveket azon tudatra ébresztenék, hogy ők többet fizetnek, mint pl. a katolikusok, csupán azért, mert reformátusok. A terhek alól való kibúvás ma nap már nagyon divatban van! Ezeknek alapján a 21-es bizottság javaslatát nem pártolhatom. hanem a Zeyk József indítványához járulok. (Eljenzés, helyeslés.)

Szavazás.

Nagy érdeklődés mellett közel egy egész órát vett igénybe a szavazás. Az elnöki jelentés szerint beadott összesen 182 szavazat; ebből 75 képviselő igennel szavazott; 107 szavazat pedig nemmel hangzott. A megjelölt szavazás alapján kijelenti, hogy Zeyk József indítványa 32 szavazattal elvetetik és így a ker. közgyűlés a 21-es bizottság jelentésén nem tér napirendre. Ezután Elnök felteszi a kérdést, vajjon a közgyűlés változatlanul elfogadjja-e a 21-es bizottság javaslatát; avagy csak Gr. Bethlen Géza határozati javaslatában jelzett módosításokkal?

A közgyűlés — szavazás nélkül — nagy többséggel Gr. Bethlen Géza határozati javaslatát teszi magáévá.

A határozati javaslat szövege szerint így hangzik:

„Közgyűlésünk kimondja, hogy Kolozsvárt a m. kir. Ferencz-József tud. Egyetemmel és a mellette fennálló m. kir. tanárképzővel, valamint a kolozsvári kollegiummal, mint gyakorló gymnasiummal, kapcsolatban az egyházkerületi theologiai akademiát és az állami tanárképző ref. nőrendékeinek felekezeti paedagogiumát internátussal és konvikttal kiegészítve, berendezi és a lehető rövid idő alatt felállítja.

A felállítandó kettős intézet általános szükségleteit négy theologiai tanárral és a paedagogium vezető tanárral, valamint a theologiai magántanárokkal s a megfelelő egyetemi előadások köteles hallgatásának kiegészítése mellett, a személyi kiadásokra nézve tizenhátezer ötszáz forintban és a tanárok természetben való szállásaiban, a dologi kiadásokra nézve évi 6000 frtban és így összesen 22.500 frtban állapítja meg és utasítja az ig. tanácsot, hogy az összeg fedezetének különböző, lehető forrásait fölkeresse, hogy így a theol. akadémia Kolozsvárt való fölállítását, valamint a ref. paedagogium létrehozatalát egyházunk tekintélyes és buzgó férfiak segélyét is kikérve és igénybe véve, akként készítesse elő, hogy a most részletesen meg nem jelölt fedezeti forrásokra nézve is javaslatot terjeszthessen lehetőleg már a jövő évi közgyűlés elé, a kettős intézet Kolozsvárt leendő életbeléptetésének idejét akkor fogván közgyűlésünk megállapítani, a midőn a fedezetről biztosan és részletesen fogott gondoskodni.

Hasonlóképp kimondja közgyűlésünk, hogy a néptanító képezde fentartását szintén egyházkerületi kötelességnek tekinti, ez elv érvényesítésének idejét és módját a lehetőséghez képest mielőbbi külön elhatározásának tartva fenn.

Végül pedig az enyedi Bethlen Collegium eredeti és az 5-ik theologiai tanszéknek az egyházkerület részéről történő javadalmazását illető kérdésére nézve utasították az Ig. Tanács, hogy az enyedi collegium előjárásával egyetértve, a tanároknak nézve netalán időközben előálló hiányokat a d e i g l e n e s t a n e r ö k alkalmazásával pótolassa.

Kolozsvárt, 1889. okt. 8.

Gr. Bethlen Géza, s. k.

az emberek, kik e házacskában laknak, a gyermek, aki bábuival játszadozik, míg nekem annyit kell küzdenem az élet bajjaival!

— Épen mikor vonatunk indulni akart, megnyitott a házacská egyik ablaka, s kellemesen csengő női hang kiáltá:

— Laurine!

S a kis gyermek beszaladt a házba.

Sokat gondolkoztam az uton, fel feltánt szemeim előtt a kedves idylli jelenet s aztán elsötétült, elenyészett minden az özönnyi gondolat tengerében.

Mintegy tíz év telt el így; s egyszer Marseille ba utaztam. Az esti vonatot választottam csak azért, hogy viszontláthassam a kedves kék házat, melynek képe ismét felújult emlékeimben. . . . S még mindig ott állott az régi helyén színe most már elmosódott az esőtől; a kert sem olyan rendez és gondozott, mint a k k o r v a l a .

Ott egy nagy leány; szép szőke ált. — rózsafűzérrel hajában: ez volt bizonyára Laurine, — mindjárt felismertem őt, oldala mellett ügyes fiatal ember állott, bizonyára jegyese.

A kép derűs, mosolygó vala, még derűsebb, mint a k k o r !

E boldogságnak egy sugára rém is világolt. Nagyon meg voltam indulva, — s mikor a vonat indolni akart, leemeltem a kalapomat s így kiálték:

— A viszontlátásra, Laurine kisasszony!

A fiatal leány csodálkozó pillantást vetett rám, vőlegénye hasonlóképpen; aztán mind a ketten mosolyogtak s barátságos kendőbogatással viszonzák üdvözlésemet. Egészen elragadt a kedves kis kaland.

TÁRCZA.

A Bethlen-főtanoda ifjúságához.

Tanuljatok fiuk szorgalmasan,
Igaz tudás legyen a lelki cél;
A Parnassus magas hegyormain,
A czél felé, a szellem elkísér.

Tanuljatok fiuk szorgalmasan,
A munka-kedv legyen vezéretetek,
A tett-erő ne hagyjon el soha,
Hogy a kívánt sikerhez érjétek!

Tanuljatok fiuk szorgalmasan,
Halsadni int a kor, a szellem ár,
Melynek világa mint a napsugár,
Minden zugot, minden helyet be jár.

Tanuljatok fiuk szorgalmasan,
A haladás legyen kötetmetek,
Az ismeretkör drága pályatér,
Előre, hogy versenydíjt nyerjétek!

Tanuljatok fiuk szorgalmasan,
A lelki-kincs legbiztosabb vagyon,
Az ész, a szív, munkáljon bennetek,
Az ismeret így nem lesz parlagon.

Tanuljatok fiuk szorgalmasan,
Tűzzön ki szent célt mindenik kebel,
Hogy a műveltség megszbott fokát,
Nemes becsvágygal, bizton érje el.

napról nap
nyit se
mely hiv
is kiköz

A

get, mely
nem töre
forrásává
utóbbi el
az idő, t
jobbák e
még min
ád okot,
is megd
hova-tov
elem leg

Lit

melyeket

mert a s
leplezete
biralat t
megszün
közre t
sorban t
meg ne

Ha

francia

nyert, d

talnuuk,

lemének

— sok

60-as év

ter veti

olyan be

prolet

námság,

beteges

a gazda

szokások

d é k k

Az

arán a s

szélni s

a gazda

nemszer

menyiv

— házi

után —

irtózik a

könyh

közép o

sima b

Szegény

gatja ra

csak is

által em

— szá

hiszen

czia ny

zongorá

S

ran uta

folytán

házat.

Eg

Hány é

Ti

M

látam s

egy nag

— egés

Ek

Eg

Ó

sebb, k

le kösz

Ó

M

fiucskán

s elvitte

E

Nemsok

ut olya

álomnal

A

vagyoni

—

tengere

ilyen m

a kék l

CSARNOK.

Női-proletarizmus.

— Egy újabb társadalmi körte net ez, mely napról-napra jobban terjed és romboló hatásával már is nyílt sebet ütött a társadalom testének éppen azon felén mely hivatva volna még az erősebb nem hibáit is kiköszörülni.

A rohamos haladás idézte fel a társadalmi betegséget, melynek ha idejekorán utját nem álljuk és kiirtására nem törekszünk, még sokkal több bajnak válhatik kuforrásává, mint a férfi proletarizmus. — Ez utóbbi ellen a társadalom maga is védekezik. s eljön az idő, midőn erőlyes reudszabályok fogják támogatni a jobbák etikai érzését. — szóval olyan eset ez, mely még mindég gyógyítható és így felette aggodalomra nem ad okot, — ellenben a női proletarizmus már is megdőbent, nagyon elszomorító képet tár előnkbe és hova-tovább mind inkább veszélyeztetni az állam fenntartó elem legerőteljesebbikét — a közép osztályt!

Láttuk a kóros állapot kuforrását — indító okait melyeket minden szépitgetés nélkül kívánunk feltárni, mert a sajtó egyik legfőbb hivatása a társadalmi bajokat leplezetlen őszinteséggel nyilvánosra hozni, érdemleges bírálat tárgyává senni és addig ostorolni, míg csak azok megszüntetésére a társadalom minden lehető eszközzel közre nem hat — míg csak azok, a kiket a vád első sorban terhel, magatartásukat — gondolkodásmodjukat meg nem változtatják.

Határozottan merjük állítani, hogy a zongora és francia nyelv tanulással a nőnevelés ügye nemcsak nem nyert, de sőt legfőbb esetben káros hatását kelet tapasz talnuuk. — Az erőszakot, a tulhajtott nevelés a nőszel-lemének a magasabb kiképezésre való forszírozott terelése — sok szerencsétlenségnek vált már is kufejvé. — A 60-as évektől kezdve a nőnevelés bár igen szép lendület vett hazánkban is, de fájdalom a rohamos fejlődés sok olyan betegséget idézett elő, melyek együtvéve a női proletarizmusban jutnak kifejezésre. Az urhat-námság, a hiu tetszelgés, magas műveltség fitogtatása, beteges nagyravágyás és evel kapcsolatos magas igények, a gazdagokat és főrangusokat megillető cselekmények szokások és hajlamok majmolása — egész nemzedékeket tettek már is tönkre.

Az a kisasszony, a kit szülei a legnagyobb áldozatok árán csupa divatból megtanítottak francziául beszélni s úgy a hogy zongorázni, ellenben a háztartásban a gazdaszonyi teendőkhöz semmi gyakorlati ismeretet nemszerzett — képes elhíni magáról, hogy ő Isten tudja mennyivel műveltebb és kiválóbb, mint azon józanul — háziasszony nevelt leány, a ki a felsőbb iskolák elvégzése után — nem resteli a gazdaszonyi teendőit is elsajátítani nem irtózik a konyha szagtól nem félti patyolat fehér kezeit a konyha tőztől stb. — Áljálánosan tapasztalt tény, hogy közép osztályunk sok szerencsétlen nőtájakazeinek finom, sima bőrevel igyekszik tüntetni uri nevelése mellett. Szegénységét a szalagokban temeti el, a mikkel teleag-gatja ruhája minden esüskét és megvan győződve, hogy csak is így teremthet magának fényes jövőt csak is ez által emelkedhetik társnői fölé, kiket félvállról lenézni — számba sem venni hibának éppen nem tekint, mert hiszen azok sem olyan ékesen nem tudnak beszélni fran-czia nyelven, sem oly művészi ihlettel nem képesek a zongorán játszani, mint ő.

S ismét eltelt egy néhány esztendő, nagyon gyak-ran utaztam a marseilli vonalon, hanem sürgős ügyeim folytán mindig éjjel s így nem láthatam a kék házat.

Egyszer megint a reggeli futárvonatot választottam. Hány éve lehet, hogy Laurinet láttam völegényével.

Tíz, talán tizenkét év — nem tudtam bizonyosan. Mikor a vonat megállott, körül néztem, de nem láttam senkit. Mégis egy kis gyerek játszadozott a kertben egy nagy lompos komondorral. Hát nem láthatom Laurinet — egészen lehangolt e gondolat.

Ekkor a gyermek sirni kezdett.

Egy nő lépett ki a házból a kertbe.

Ő volt, ő bizonyára; nem olyan szőke többé, erő-sebb, kővérebb, hanem mégis ő; — udvariasan vettem le köszöntésül fővegemet.

Ő egy kissé esodálkozva viszonzta üdvözetemet. Mikor indulnunk kellett, egy narancsot dobtam a fucsokának. Az leessett a fűre; a nagy kutya utána futott s elvitte a fucsokának . . .

Ekkor kezdődött életemnek legkalandosabb korszaka. Nemsokára nagy utamra indultam Törökországba, mely ut olyan kalandos és kalandos volt, hogy még most is álomnak tűnik fel előttem, ha visszagondolok rá.

Az egész világot be kellett utaznom, a míg egy kis vagyontkát szerezhettem magamnak.

— Tudod, beszéltem már neked, hogy a Vörös-tengeren hajótörést szenvedtem — képzelheted, hogy ilyen mozgalmas életem alatt nem igen jutott eszembe a kék házacská.

Valóban elszomorodik az ember lelke, ha a farsan-gi bálok parkettjén végig nézi, figyelemmel kíséri ezeket a sajnálatraméltó „művel-t” teremteseket. Finom selyem entrejük, oskolázott és rátartó test mozdulataik, a fő-rangu világtól ellesett neveltségük afektációjuk által mint valami megkülömböztetett, nem mindennapi lények így keznek a közfigyelmet magukra terelni, hatást és feltű-nést kelteni. Az idegen azt kiné, hogy ők legalább is egy magyar nábob gyermekei. Oh! Korán sem, hanem igenis a közép osztály számalomra méltó kore s hajtásai, a jövő nemzedék tönkre művelésé-nek gyászos médiu mai!

A birtokos osztály józanul művelt ifjú, a fiatal tanárok, az állami és megyei tisztviselők nem merik őket tánczra hívti — irtóznak tőlük — tartózkodnak köz-e-lükbe mozogni, mert érzik, hogy az így tönkre művelt hölgyek és ő közöttük egy széles űr tátong. — igen mert ők háziasszony nevelt az életviszonyok józanismeretével bíró, munkához és női tevékenységhez szoktatott — minden társadalmi felszégstől ment nők után vágyódnak, — kik képesek lesznek a mindennapi élet küzdelmei közt a férfi törekvését élesíteni, annak gondolkodásmod-jával, életviszonyaival a magukét egyesíteni, igényeiket józanul mértékelni, a háztartás ezerféle gondjait türelmesen elhordozni — és a kik mindezt már otthon a szülői háznál megtanulták.

Hát a kereskedő és iparos osztály törekvő ifjai? nó azok éppen nem mernek az e fajta „uri dá má k hoz” közeledni! — Már pedig előbb utóbb ki kell irtanunk a társadalmi válaszfalakat — ha akarjuk hogy a női-proletarizmus gyökeresen orvosolva legyen, ha azt akarjuk, hogy hazánk társadalmi életét erőteljessé tegyük és szilárd alapokra fektessük. — Mert valóban neveltséges, hogy míg törvényeinkben a jogegyenlőség, szabadság és testvériség magas szeszmei diadalmaskodnak, addig a társadalmi élet evel homlok egyenest ellentétes álláspontra helyezkedjék — s a kaszt rendszer és osztály gögnek helyet adjon, a helyett hogy azokat lépten-nyomon osto-rozná és testéből, mint valami ragályos nyavalyát minden lehető eszközzel kiirtani iparkodnék.

A felszeg egyoldalú nőnevelés oka annak is, hogy a közép osztály tönkre művelt leányai minden nyilvános táncmulatságban és bálon ugyszólván kikülönitiek — izolálják magukat a publikum zömétől, nehogy egy-egy polgár leány — vagy szerintök kisebb műveltségű hölgy közelsége avagy ruhájának érintése az ő fenséges szemé-lyükre árnyat vessen. Külön padokra ülnek tehát és árulják a „petre szely me t” — mert fitymálják — lenézik vagy kikoszorazzák azon ifjút — aki elég vakmerő volt szegényebb sorsu vagy igénytelenebb társadalmi állása tudatában feljőkk közeledni és úgy bánnak el vele, mint valami tolakodó fráterrel. — És mit tesznek odahaza e szerencsétlen teremtesek, hogy annyira kiválóknak akarnak feltűnni? Egyszerű a felelet — de őszinte és igaz is — t. i. semmit, a szó teljes értelmében semmit! Mert az, hogy napestig nyaggatják azt a nyomorult zongorát, — hogy francia szellemességekkel igyeksznek minden komolyabb női foglalkozás elől kitérni, hogy francia regényekből vett hangzatos frázisokban keresnek szórakozást, józan fővel nem tekinthető egyébnek — mint a leghaszontalanabb semmittevésnek!

A társadalomban szegény és gazdag egyaránt szána-kozással tekint e szerencsétlen teremtesekre, de ők sem nem látnak, sem nem hallanak, hanem magas

S most megtörtént az a különös dolog, hogy életem utolsó nap tartott órájában, mikor deszka volt minden reményem a zajontenger hullámai között, feltűnt előttem tisztán, világosan a kék ház és lakója.

Ezt modám magamban; milyen bolond valál szegény ember, hogy szerte czavargottál a világon, s most halálra vagy, míg barátod esendesen él kis házában.

El voltam készülve a halálra. S akkor jött egy hollandi brig, a mely mely meblott és felvett s így isten különös esodájaképmegmenekültem.

Mintegy tizenöt — husz év múltán — az ilyen öreg ember nem emlékezhetik tisztán a számokra — tértem ismét vissza hazamba s miután Marseille-ba egy pár napot töltök, elindultam Páris felé, ott akarván éle-temnek hátralevő részét eltölteni. Gondoltam, vagyontkám-ból megélek szép esendesen; vége most már kalandozásnak.

Délelőtti tizenegy órákor állt meg vonatunk Dijonban. Szivem hangosan dobogott.

Vajjon viszontlátom-e őt?

Ott állott a nap derős fényében, közel a pályaház-hoz a kék ház.

S íme még mindig olyan, sőt most még élénkebb — bizonyára újonnan meszelték.

Vonatunk éppen vele szemben állott meg. A kertben, egy lugasban időses, tisztos nő ült költéssel kezében. Körötte gyermekek, kik vígan játszadoztak.

Senki sem ismerte volna őt meg s én igen.

(Vége-következik.)

műveltségük tudatában tovább haladnak a meg-kezdett uton.

Az emberek nagyon hétköznapiasnaket — műve-letleneknek tartják, a miért nem akarják őket megérteni, a miért magas műveltségüket nem képesek méltányolni stb. stb.

Es végre is mi lesz sorsuk? Igen könnyű kitalálni: „legnagyobb részét ők fogják szolgáltatni a megvénült hajadonok kontingensének!”

Közép osztályunk eme szerencsétlen teremtesei elég balgák azt hínni, hogy szépségük és műveltségük teljesen elegendő arra, hogy ők jó parthiet csináljanak, ha szegé-nyek is. — Igen, mert felszegnevelésük folytán fogalmuk sincs arról, hogy a nő valódi élethivatása a tűzhelyen belül lehet csak áldásos.

Ha pedig valamelyikük férjhez megy, feleli, hogy a háztartás minden gondja ép úgy a nőt illeti meg — mint a hogy a család fenntartás a férfi kötelessége — Mert, hogy egy fizetett cseléd vezesse a háztartást — csak azért, hogy a nő napestig zongorázhassék, francia kaland gerjesztő regényeket olvashasson, minden nyilvános mulatságon megjelenve csilloghasson — ezért bizony egy józan gondolkodásu férfi sem házasodik meg — de meg aztán olyan költséges mulatság volna egy ily házasság, — hogy végre a legfömlöttebb erszényt is hamar kiüritné, sőt mi több a férfit elviselhetlen adósság csinálásra kényszerítené, nem egyszer a bűnös pénzszerzés útjára terelné vagy éppen öngyilkosságba kergetné. — Példák erre a mindennapi életben gyakran előforduló hason esetek.

Ilyen szomorú szerep az, melyet tönkre művelt közép osztálybeli hölgyeink játszanak, ha férjhez mennek, — úgy hogy jogosan merül fel a kérdés, vajlon nem lenne sokkal üdvösebb társadalmi és erkölcsi szempontból, ha inkább örökre pártába maradnak, mintsem férjhez mennek?!

Ámde ez sem lehet vigasztalás, mert a társadalom — a nemzet mégis csak megcsinylené ezen állapo-tot is.

Korán sem akarjuk azt állítani, hogy akár a zongora, akár a francia nyelv tudása felesleges volna s hogy éppen csak ezek okoznak a női-proletarizmust — hanem igenis hangsúlyozzuk és komolyan figyelmezteljük közép osztá-lyunkat, hogy mindezeknek csakis úgy van és lehet igazi becsük és értékük, ha nőinket nem riasztják el a családi élet melegítő tűzhelyétől s az azzal járó kötelemek telje-sítésétől, ha fennhőjázás — bin tetszelgés és az osztály gögnek nem esnek áldozatul, mert e nő valódi művelt-ségi fokát nem ez határozza meg, hogy mi mindent tud, hanem az: „hogy azok közt a mikit meg tanult, — ott van-e a háziasság, nemes szerénység — ember becsülés, valamint a jó házi asszony legfőbb kellékei, a sütés, varrás stb. gyá-korlati ismerete és tudása — józan takarékos sággal párosulva!

A főuri kisasszonyok ezen fontos kellékeket könnyen nélkülözhetik, mert a szakács, — a házvezető nő, a szabó stb. pótolni fogják ismereteik hiányát — ámde a közép osztálybeli hölgyeknek nem lehet és nem szabad így gondolkozniok vagy ezekre számítaniok.

Különbön, hogy főuri hölgyeink közül is igen sokan ékes példáját adják a valódi önállóságnak, az igazi magyar gazdasszonynak nem egy követelére méltó minta képe volt és van közöttük is, nem lesz talán érdektelen tudni. Pl. néhai áldott emlékü Br. Kemény Istvánné hosszú életét a legjobb magyar gazdasszony szakadatlan munká-sága tette emlékezetessé, tanuja volt ennek mindenki, a ki a fenkölt lelkületű uró közelében csak megfordult. Hát br. Bánffy János derek leányai: br. Kemény Kálmárné, Pálffy Dénesné, gróf Vass Béláné nem jogosan érdemel-ték-e ki az osztatlan elismerést — mint Erdély ez idő-szerinti legkitűnőbb magyar gazdasszonyai? Igen sokat számlálhatnánk elő főuri hölgyeink közül, kik szintén tündöklő mintaképei a legfölkélebb magyar gazdasszony-nak, azonban ez is elegendő közép osztálybeli hölgyeink tájékozására és arra, hogy okuljanak azon szülők és leányok, kiknek erre legnagyobb szükségé van. — Mert hová kell szebb ée magasztosabb hivatás, mint a magyar nőnek és a jó gazdasszonynak minően kötelemét hiven betölteni és a családjá bolgogításán szorgalommal fáradozó férfit odaadással támogatni, annak jó és balsorsában hű osztályrészesse lenni és a családi tűzhely édes melegénél keresni és találni fel kizárólag a megelégedést — a hiven teljesített kötelemek boldogító érzését — egyedüli vigaszt — a sors netaláni csapásai ellen.

— „Háziasszony nevelést adni — józan munkásságra szoktatni leányainkat — ez legyen minden szülő szent kötelessége, mert csak így lehet az osztályunkat megmételvező női pro-letarizmusnak még idejekorán elejét venni!”

Atyák — anyák leányok! vegyétek fontolóra ezeket, szakítsatok a nevelési és társadalmi felszégstégekkel a míg nem késő! A haza a társadalom, a családi tűzhely gya-

nánt és joggal követelik ezt a közép osztálytól. Ti lesztek felelősök. titeket fog érni a szegény és a legtöbb szegénység — ha a női proletarizmust osztálytalokban továbbra is megtűrtek!

— K. B. —

VEGYES HIREK.

— A balázsfalvi EMKE. iskola ünnepélyes megnyitása f. 20-án lesz.

— A kolozsvári atletikai club versenye fényesen sikerült. Szalksly Lajos a 120 k. m. utat 14 óra 58 perc alatt tette meg, egy kilométert 7 perc 29 m. p. alatt járván meg. — Enyedre este 9 óra 4 perccor érkezett hol Munkácsi kávéházában nagy közönséggel Török Bertalan, dr. Varró László, Cirner József, várták, — 4 perccig tartó étkezés után legjobb gyorsjárónk Lengyel György utmutatása mellett indult tovább. — A nagy versenyben igen igen jó második volt Szakács Lajos, ki 15 óra 3 perc alatt ért be, 7 p. és 31 1/2 m. p. haladva egy kilométert. — 8-an pályáztak a bajnoki éremért, kiket kocsin és biciklin sokan követték s akik Cirner József vendégzerető házában szíves fogadtatásban részesültek.

— Az adózó közönség figyelmébe. Nagyenyed város adóhivatala, egy az általa kiadott hirdetésében figyelmezteti mindazon egyéneket, kiknek adókönyvecskéiben az évi adó előírás még nincs bevezetve, hogy e hó végéig nála a hivatalos órák alatt jelentkezzenek, mert a késedelmek ellen az 1884-ik évi XLIV. t. cz. 36. §-a A) pontja fog alkalmaztatni, mely 1 frittól 5 frittig terjedő pénzbírságot rendel.

— A városi tanács által f. hó. 11-én délután 3. órára a rendőrségi irodába össze hívott nagyenyedi szőlő birtokosok által egyhangulag lett elhatározva: hogy az idei szüret f. hó 18-án az alsó szőlők fordulójába — 21-én pedig a felső szőlőkben vendi kezdetét, — miről az összes nagyenyedi szőlő birtokosság szükséges tudomás vétel és mihezartás véget ezennel értesítettik.

— Négy rab szökött meg a helybeli orsz. kerületi fogházából. — Mig délután a többiekét sőtállatták, ezek visszamaradtak, átöltöztek és a padlásra vonták meg magukat s onnan este leereszkedve megugrották úgy, hogy csak későn vették észre a hiányt. — Rögtön üldözöbe vették őket, de még eddig nem kerültek meg. A rabok közül egy élethossziglan volt elítélve, egynek pedig csak egy hónap volt még hátra büntetéséből.

— Benedek Ferencz volt körjegyzői irnok a mult héten egy vásári bodó gerendájára akasztotta fel magát. Mire a járó kellők észrevették és segélyre siettek már meg volt halva. Tettének oka életenség lehetett.

— Szám 8401—1889. Alsófehérmegyei alispánjától. Főispán ur 5 méltósága az ősi rendes törvényhatósági közgyűlés hatánapját folyó október hó 14-re tűzvé ki, — az irt napon, délelőtt 9 órakor keadandó közgyűlésre van szerencsem meghívni. T á r g y s o r o z a t: 1. Felsőleg Királyunk és Királynénknak, valamint Stefania özvegy trónörökösé 6 sénége köszönő irata Rudolt trónörökös 6 sénége elhunyt alkalmából felterjesztett részvét iratra. 2. Belügyministeri leirat a megyei javadalmazás felemelése iránti felterjesztésre. — 3. Megyei javadalmazás költségvetései. 4. A megyei nyugdíj alap részére szükséges rovatat meghatározása. 5. Gr. Szapáry Gyula és gr. Teleky Géza értesítése miniszterre lett kinevezésükről. 6. A legtöbb adót fizető bizottsági tagok névsorának előterjesztése és az üresedésbe jött bizottsági tagok helyeinek betöltése tárgyában való intézkedés. 7. A balázsfalvi főszolgabírói, az alvinczi és balázsfalvi szolgabírói s az árvászeki jegyzői állomások betöltése. 8. A közig. bizottságból kilépő tagok helyeinek betöltési. 9. Tüzrendészeti szabályrendelet. 10. A megye területén megszálló idegenek bejelentése körüli eljárás szabályozása. 11. Utifenntartási szabályrendelet. 12. Községi pénzt 13árkezelési szabályzat. Megyei tisztviselők nap és fuvar díj szabályzata. 14. 1890. évre a közmunkavállalás díj megállapítása. 15. Előterjesztés a csombordi hid építési szerződés és a b. Kemény család révójának megvásárlása tárgyában. 16. Nagyenyed város előterjesztése az egyik záslóal szándékolt elvitte tárgyában. 17. Az abrudbányai laktanya alapozásánál el fordult több munka költség bejelentése. 18. Tiszti ügyész jelentése a Csoka testvéreknek vármegyénk által indított pere befejezéséről. 19. Előterjesztés több rész díj szabályzat megállapítása tárgyában. 20. Br. Bornemissza Leopold megyeréki révójának engedélyezése. 21. Ebtartási szabály. 22. Abrudbánya város ebtartási adószabályzata. 23. Abrudbánya határozata egy állatorvosi állomási állomás rendszeresítése tárgyában. 24. Abrudbánya kérése a katonai elszállásolás költségei egy részének a vármegye által leendő fedezése iránt. 25. Abrudbánya város haszonbéri szerződésai: Popovics Mikóssal, Verzár Sándoréval és Mikó Dezsóval. 26. Abrudbánya határozata pénzalapjainak az ottani takarékpénztárba helyezése iránt. 27. Gyulafehérvár sz. kir. város nyugdíj szabályzata. 28. Gyulafehérvár sz. kir. város szabályzata a marhavágási díjakról s egy városi állatorvosi állomás rendszeresítéséről. 29. Gyulafehérvár ebtartási pót szabályrendelete. 30. Nagyenyed város és Szini János közti vásárszerződés. 31. A nagyenyedi Várdi alispán és Nagy Dániel közti vásárszerződés. 32. Vízakna város határozata a gör. keleti és gör. kath. egyházak segélyezése tárgyában. 33. Fellebbezés a m.-igényi jegyző választás ellen. 34. Fellebbezés a m.-igényi bírói állomás helyettesítése ellen. 35. Verespatak és Boldás Veszilés és Voszinka Vaszilés közti vásárszerződés. 36. Limba község és Pleisia Juon közti vásárszerződés. 37. Benedek község és Kreez Paraszka közti vásárszerződés. 38. A m. kir. államvasutak és Csufof közti vásárszerződés. 39. M.-Csucs község 100 pótrovatal tárgyában. 40. Több községek szervezeti szabályrendelete. 41. a) Megyei pénztári számadások árvi alapokról és közigazgatási letétekről. 41. b) Községi költségvetések és számszámadások. Társultörvényhatóságok átiratai: 42. Beregvármegye a honfoglalás ezredéves emlékének megünneplése tárgyában. 43. Hajdúvármegye a megyei javadalmazás felemelése tárgyában. Ungvármegye m. tisztviselőknak a nyugdíj alap fizetése alatt adókedvezmény adás iránt. 45. Zólyom-

vármegye a szenvedő váltó képesség korlátozása tárgyában. 46. Nagyvárad sz. kir. város a jogakademiák korszerű fejlesztése tárgyában. Oly tárgyak és indítványok, melyek a folyó hó 12-én tartandó állandó választmányi gyűlésig beadatnak s előkészítettnek. — Nagyenyeden, 1889. évi okt. hó 4-én. — Az alispán helyett Török Bertalan, megyei főjegyző.

KÖZGAZDASÁG.

* **Hogyan és mikor ültessük gyümölcsfáinkat?**
E kérdésre vonatkozólag, mely a kertészeket minden ősszel és tavasszal foglalkoztatja, de a melyet eldönteni még mindig nem sikerült Petrovay György fiaskolat tulajdonos ezeket írja: Ültetéskor a gyümölcsfák netalan roncokot, vagy megtörtött gyökereit el kell távolítani, nehogy azok rothadásba indulva, az egész fát veszélyeztessék, a többi ép gyökerek hegyei éles késsel simára metszendők, hogy a táplálékot könnyebben felvehessék s az ejtett sebet gyorsabban elforrhassák A fák egyéves hajtásait azok egyharmad részére kell vissza kurtítani, a sűrűn álló egymást keresztezőket pedig egészen eltávolítani. Ültetéskor a magas deréku fák mellé erős krót kell állítani s a fát hozzá kötni nehogy a nagy szelek kimozgassák a még be nem gyökeresedett fákat. A gyökereket okvetetlen be kell iszapolni, vagyis annyi vizet önteni az ültetés alkalmával a fa tövére, hogy a föld a gyökerekhez egészen hozzá tapadjon. Május hó elején, végén és június hó közepén pedig a fa nagy ságához képes 2—4 kanna vízzel kell meglocsolni Hogy ősszel jobb-e vagy tavasszal a fákat ültetni, felett kemény tollharcot vívtas a szaklapok, de a kérdést eldönteni nem tudták, 20 évi tapasztalatom azonban azt bizonyítja, hogy az őszi ültetés határozottan jobbat eredményez, mint a tavaszi. Az ősszel ültetett fák gyökereikhez jobban hozzá tapad a föld a hóviz leszivárgása folytán a gyökereiken ejtett sebet még a tél beálta előtt elforrják sőt enyhe idő jártával még hajsál-gyökereket s bocájtanak s végre ennek folytán tavasszal korábban és erőteljesebben hajtának ki, míg ellenben a tavasszal ültetett fák a hóviz elvesztése miatt bő locsolással kell kárpótolni, s mindannak dacára (mert sok esetben nem gondozzák kellően (silányan fakadnak s jó részök ki sem hajt. A ki azonban valamely okból kénytelen tavasszal ültetni, jótesszi ha a fákát ősszel asatja ki, illetve hozatja meg, s mintán gyökereit megmetszi, jó mélyen levermeli a szabad földbe, ily módon az őszi ültetés egyik előnyét megnyeri.

* **A csemegezőlő védelme a darázsok ellen.**
A csemegezőlőnek legnagyobb ellenségei a verebek meg a darázsok, melyek ellen nem tudjuk eléggé védeni. Eddig úgygigyekeztek őket távol tartania esabitó fürtöktől, hogy az egész redélyzet fölé — mert csak erről lehet szó — hálót feszítettek, de ez sem biztosítja a szőlőt e két ellenség ellen, mert főkép a darázsok mindig találják alkalmas helyet a hálón, a hol átújhatnak. Ujabb időben a hálót a darázsfogó palackok kezdik pótolni, melyeket körülbelül egy negyedrészig higitott sziruppal vagy más édes folyadékkal töltenek meg. Megjegyzendők, hogy az édességet úgy kell a palackokba tölteni, hogy szájukon semmi se maradjon belőle, mert akkora darázsok nem mennek a palackokba a honnan többé kijönni nem tudnak, hanem kívül maradnak. A verebek ellen más készülékek vannak, ezek az ugynevezett szőlőzacskók, melyeket firnajszzsal itatott szilárd szövethől készítenek, úgy hogy sem a napot, sem a levegőt el nem zárják a szőlőfürtöktől. E zacskókat több évig lehet használni

* **Védekezés a peronospora viticicola ellen.**
A keszthelyi m. kir. gazdasági tanintézet szőlőjében váratlanul fellépett és ez évi augusztus 18-án konstaltált peronospora viticicola gomba ellen a már készletben tartott Allweileier féle és Wegscheider János által Peitauban javított permetező készülékkel a fecskendezés augusztus 19-én délután megkezdettén, munkaszünet nélkül 31-én befejeztették. Az eredmény már néhány napra a permetezés után szembetűnő és mondhatni fényes volt, mert a fruktifikációja a levelekről eltűnt és azok a levelek, melyeken még némi zöld rész volt, kivétel nélkül megmaradtak a venyigén, holott némely fajtánál augusztus 19-éig egyes tőkéken a levelek háromnegyedrészre már lehullott volt. A szőlő termésének nagy része meg lön mentve s habár egyes tőkéken a fürtök már nem értek meg, úgy hogy jobb minőségű bor előállítása végett válogatva kell majd megszédni, a gomba által kevésbé megleggett fajtáknál igen kevés levél hullott le és a föligmeddig bekunorodott és elszárgult levélrészekről eltekintve, ezek a fajták még ma is szép zöld szíubben pompáznak oazis gyanánt a szomszédok szőlői közt, melyek már messziről is sárgás-barna szíubben tűnnek fel. A fajták szerint igen különböző mértékben lépett fel a betegség és fellépés mére szerint a következőkép osztályozhatók: nagy kék burgundi, kövi dinka, mézes fehér oportó, trolling, fehér ropogos és piros chasselas, szagos sárféher, aurnavas gris, szlankamenka, zöld veltelini, budai zöld, fehér burgundi, rajnai rizling, olasz rizling.

— **Friss must szállítása.** A fris must szállítása azért némileg bajos dolog, mert az edényeket, melyekben szállítjuk, kis lyukkal kell elzárni, mert különben a szónsav, mely az erjedés következtében fejlődik a leg-

erősebb hordót is szétveti. Ezen a bajon a vasuti szállítás igénybevételé esetén esetleg úgy lehetne segíteni, hogy az aknát nyitra hagyva, a hordót fenekére állítanók. Csakhogy ennél az eljárásnál az a bökkenő, hogy utközben jól megdezsálmhatnak a mustot. különböző készülékeket találtak fel a hordónak oly módon való bedugaszolására, hogy a szónsav kiszálhasson, de a must ki ne folyhasson belőle, s mások sem dezsálmhassák meg a tartalmát. A legujabb ilyen biztonsági készülék a Hutter-féle dugó, mely tölgyfadugóból, egy felő végén csukott alsó végén nyitott bádogburkóból s egy csavaros végből áll. A bádogburkolaton három sor lyuk van, melyeket 3 kaucuk gyűrű zár el. Az átlukgatott tölgydugó mindkét oldalán fényodronyhálója van, mely piszoktól óvja. A dugó lehetővé teszi, hogy a szónsav a ruganyos kaucuk gyűrűk alatt elszálhasson, de azért bármint hengerítik a a hordót, a mustból egy csepp sem folyhat ki belőle. E biztonsági dugóval ellátott hordokban a mustot vasutakon, hajokon, kocsikon lehet szállítani, a nélkül, hogy veszély forogna feun vagy hogy a mustot megdezsálmhatnók.

Felelős szerkesztőség:
DR. MAGYARI KÁROLY.
TÖRÖK BERTALAN.
Kiadótulajdonos: WOKÁL JÁNOS.

LEGUJABB!

Naponta reggel 9 órától este 10 óráig látható

WERIN nagy muzeuma.

Tartalmaz életnagyságu és mozgó

VIASZ-ALAKOKAT.

Egészen új, legelőször itt látható RUDOLF néhai koronaherczeg ő császári királyi fensége a diszágyon, — ravatal felállítására a bécsi császári várakban. — RUDOLF koronaherczeg gyászmenete 1889. évi febr. hó 5-én. — A kétszer megkoszoruzott „Bécsi szépség”. — VECSERA báróné nagyszerű viaszalakban ábrázolva. — A bajorországi királyi várkastélyok 24 dísz iátképpen. Nagy Stereoscop-gyűjtemény több mint 500 látványossággal (alkalmi látványok családok számára.)

Belépő díj személyenkint csak 15 kr. — Minden látogató egy ajándéktárgyat kap.

Ezennel figyelmeztetem a t. tek. érd. közönséget, különleges érdekes este diszvilágítás mellett.

Számos látogatást kér mély tisztelettel
VERIN R.

„KÉPES CSALÁDI LAPOK”

Szépírodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap. Felhívás a művelt magyar olvasó közönséghez! A „Képes Családi Lapok” jelenleg már az ország minden vidékén, a legtöbb művelt magyar közönség rendes házi barátja. Közkeveltséget és elterjedtséget állt el, hogy hogy mindig hazafias irányban s úgy van szerkesztve, hogy a serdülő leányknak is bátran a kezébe lehet adni s e mellett az anyák és nagyanyák is mindig megfelelő szórakozást és hasznos olvasmányokat találhatnak benne. — A „Hűlegyek Lapja” című mellékletünk, a nők hű tanácsadója és szellemi titkára, a háztartás, a gazdaság, a kertészet, a konyha, házi orvos, házi állatok és a divat köréből megbeszélhetetlen közleményekkel kedveskedik. — A „Képes Családi Lapok” képei, a legelső művészek esetének köszönik létüket. — A „Képes Családi Lapok” a lehető legjobb igyekszik nyújtani s hogy hivatásának megfelelő, azt legjobban bizonyítja, immár 11 évi fennállása, mint hazánkban egy hasonló irányu lap nem volt képes elérni. — Mindenlaphoz egy külön, könyvvé köthető regény-melléklet van csatolva, mely évenként, 3—4 legjobb írónktól származó becses regényt képez. Előfizetési árak a „Képes Családi Lapok”, „Hűlegyek Lapja” című divatlap s „Regény” melléklettel együtt: egész évre 6 frt, fél évre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Előfizetéseket (a hó bármelyik napjától) elfogad a „Képes Családi Lapok” kiadóhivatala, Budapest, V. Nagy korona-utca 20. sz. A „Képes Családi Lapok” heti lapból mutatványszámokat ingyen és bérmentve küld a kiadóhivatal mindazoknak, a kik eziránt — legelőszöriben levelezőlapon — hozzá fordulnak. Teljes számn példányokkal még mindig szolgálhatunk. A „Képes Családi Lapok” szerkesztősége és kiadóhivatala Budapest, V. Nagy korona-utca 20. sz.